

Shabbat Hol Hamoed – A People Created

R. Mois Navon

Sukkot 5779 – Rimón Sefaradi

Does anyone have a clue (shemetz shel musag) why we read the text of the Torah that we do for Shabbat Hol Hamoed?

The Gem. (Megila 31a) tells us what the Torah reading is to be for Shabbat Hol HaMoed of Sukkot as well as that of Pesah.

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף לא עמוד א

אמר רב הונא אמר רב: שבת שחל להיות בחולו של מועד, בין בפסח בין בסוכות, מקרא קרינן "ראה אתה"...

שמות פרק לג, יב-טו

(יב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קְנֹקֶן רֹאֵה אֶתְּךָ אֵלַי הֲעַל אֶת הָעַם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתָּנִי אֶת אֲשֶׁר תִּשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה אֲמַרְתָּ דַעְתִּיךָ בְּשֵׁם נְגַם מִצְרַיִם חֹן בְּעֵינַי: (יג) וְעַתָּה אִם נָא מִצְרַתִּי חֹן בְּעֵינֶיךָ הוֹדַעְנִי נָא אֶת דְּרָכֶךָ וְאֶדְעָה לְמַעַן אֲמַצָּא חֹן בְּעֵינֶיךָ וְרֹאֵה כִּי עֲמַד הַגּוֹי הַזֶּה: (יד) וַיֹּאמֶר פְּנִי יִלְכוּ וְהִנְחֵתִי לָךְ: (טו) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אִם אֵין פְּנִיךָ הַלְכִים אֶל תַּעֲלֶנּוּ מִזֶּה: ...

Given that this section deals primarily with the aftermath of the het haegel, it is not immediately evident why we read this portion on Shabbat HolHameod.

Rashi provides the pashut peshat answer:

רש"י מסכת מגילה דף לא עמוד א

מקרא קרינן ראה אתה - שיש שם מצות שבת ורגלים וחולו של מועד.

Similarly Ran:

חידושי הר"ן מסכת מגילה דף לא עמוד א

מקרא קרינן ראה אתה אומר אלי. שיש בו מצות רגלים ורמז חולו של מועד דכתי' את חג המצות תשמור שבעת ימים למדנו מכאן איסור מלאכה בחולו של מועד במסכת חגיגה:

And the Gem is brought as halacha in RMBM and Shul" A

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יג הלכה טז

שבת שחלה להיות בחולו של מועד בין בפסח בין בסוכות קורין באותה שבת ראה אתה אומר אלי ומפטירין בפסח העצמות היבשות, ואם חלה בתוך החג ביום בא גוג.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תצ סעיף ה

סימן הפרשיות של שמונת ימי הפסח, משך, תורא, קדש, בכספא, פסל, במדברא, שלח, בוכרא; וזה הסדר לא ישתנה כי אם כשחל פסח ביום ה', שביום שלישי שהוא שבת קורא ראה אתה אומר אלי שהוא פסל, וביום א' ב' ג' קורין קדש, בכספא, במדברא.

Shul" A explains that the reading speaks of Pesah and MB adds that is also speaks of Shabbat:

משנה ברורה סימן תצ ס"ק ט

(ט) קורא וכו' - מפני שכתוב בו מענייני דשבת:

Which is based on Prisha:

פרישה אורח חיים סימן תצ

ועל דרך זה כתב רבינו בסמוך קורא ראה אתה אומר אלי שהוא פסל לך וכו' שכתוב בו ששת ימים תעבוד וביום השביעי תשובות:

And similarly for Sukkot:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות לולב סימן תרסג סעיף ג

מוציאין שני ספרים; באחד קורין: ראה אתה אומר אלי, ומפטיר קורא בקרבנות של ספיקא דיומא ומפטיר ביחזקאל (לח, יח): והיה ביום בוא גוג.

And the MB brings Rashi as the explanation why the reading:

משנה ברורה סימן תרסג ס"ק ח
(ח) אתה אומר אלי - שיש בה ענין סוכה :

So the reading's end mentions these thematically related events, however, why then do we read the first SIX aliyot (and the vast majority of the reading) that have no mention of the holidays and shabbat?!

From my research, I did not find any significant explanations and thus I will entertain you with my ideas.

Let's start with a couple of notions we can all agree with:

- Both Pesah and Sukkot are fundamentally about the formation of the people of Israel. Pesah is the story of the birth of the nation, and Sukkot is the story of the nation in its infancy (i.e., wherein God took care of us like a baby).
- Shabbat, on the other hand, is about creation.

Putting these together – Shabbat Hol Hamoed is about the CREATION of the NATION. That is, we were not simply FORMED like any other nation, but we were CREATED. Indeed, this is what RSRH teaches:

From its very beginning, Israel's historical birth was not the result of the combination of the working of the usual causes which, in world history, have produced new nations. ... The "nation" Israel is simply an historical creative "Let there be" act of God.¹

רש"י הירש ויקרא פרק כו פסוק כג
... מתחילתה, לידתה ההיסטורית של עם ישראל לא הייתה כמו יצירת עמים אחרים, שנצרו כתוצאה של סיבות הפועלות במשותף בהיסטוריה העולמית. ... "עם" ישראל איננו אלא מאמר "ייהי", שהבורא אָמְרו בהיסטוריה העולמית.

As such, I suggest that the essence of Shabbat Hol Hamoed is to realize, reaffirm and reconnect (להכיר, לאשר ולהתחבר) with the notion that the people of Israel is not simply another people but a unique CREATION.

In consonance (be'hetem), I believe, the Torah reading contains the critical messages to a people that is an act of creation. These messages are not giddy messages at the birth of a godlike people but just the opposite, they are sober messages to a real people, a people that sins, but a people that can pick up the pieces and rebuild itself and its relationship with its creator and creation itself.

And indeed, this is why we read, on this shabbat hol hamoed, about the Jewish people AFTER the sin of the golden calf. We are to be a LIGHT UNTO the nations – but you can't be a light to show the way out of the darkness if you never were in the dark yourself.

The Jewish people, now forgiven, remake the covenant with God via the second tablets – tablets that MAN HIMSELF crafts with his own hands but with the writing done by God. The message is clear: the path to perfect creation is to be made by man, but with God's help. We must take an active role in our moral path, but man's efforts MUST be

fortified with God's help. We see this at the outset of the reading in the exchange between Moshe and God wherein God affirms Moses' request that God accompany the people, God says: 'My presence shall go with thee' (33:14).

שמות פרק לג

(יב) ויאמר משה אל יקנך ראה אתה אמר אלי העל את העם הזה ואתה לא הודעתני את אשר תשלח עמי ואתה אמרת ידעתיד בשם וגם מצאת חן בעיני: ... (יד) ויאמר פני ילכו והנחתי לך:

Moses then requests to see God's glory, but this is also in the context of the nation of Israel.

(יג) ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך הודעני נא את דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך וראה כי עמך הגוי הזה:

The Gem (RH 17b) explains that God passed by Moses to show him what the people should do to repent and achieve clemency (Hanina).

שמות פרק לד, ו-ז

(ו) ויעבר יקנך על פניו ויקרא יקנך אל רחום וחנן ארך אפים ורב חסד ואמת: (ז) נצר חסד לאפלים נשא עון ופשע וחטאה ונגקה ...

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף יז עמוד ב

ויעבר ה' על פניו ויקרא, אמר רבי יוחנן: אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומר, מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח צבור, והראה לו למשה סדר תפלה. אמר לו: כל זמן שישראל חוטאין - יעשו לפני כסדר הזה, ואני מוחל להם. ה' ה' - אני הוא קודם שיחטא האדם, ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה. אל רחום וחנן, אמר רב יהודה: ברית כרותה לשלש עשרה מדות שאינן חוזרות ריקם, שנאמר הנה אנכי כרת ברית.

Again, the message is one for a people that is a real people, one that fails and picks up the pieces to rebuild. God teaches the people how to return to Him, how to return to their task.

And then the verses continue to explain how God is making us a people that is truly unique, miraculous – via the brit, the covenant of the second luchot, which includes the people's allegiance to the commandments and God's miraculous preservation of the people as well as the people's inheritance of the land of Israel as a homeland.

שמות פרק לד, י-יח

(י) ויאמר הנה אנכי כרת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים וראה כל העם אשר אתה בקרבם את מעשה יקנך כי נורא הוא אשר אני עשה עמך: (יא) שמר לך את אשר אנכי מצוה היום הנני גרש מפניך את האמרי והכנעני והחתי והפרזי והחוי והיבוסים: (יב) השמר לך פן תכרת ברית ליושב הארץ אשר אתה בא עליה פן יהיה למוקש בקרבך:

God then tells us that he is giving us a land to be a people, but we must destroy all AZ as AZ is anathema to our divine mission.

(יג) כי את מן בחרתם תתצו ואת מצבתם תשברו ואת אשורו תכרתו: (יד) כי לא תשתחוה לאל אחר כי יקנך קנא שמו אל קנא הוא: (טו) פן תכרת ברית ליושב הארץ וזנו אחרי אלהיהם וזבחו לאלהיהם וקרא לך ואכלת מזבחם: (טז) ולקחת מבנותי לבניך וזנו בנותי אחרי אלהיהן וזנו את בניך אחרי אלהיהן: (יז) אלהי מסכה לא תעשה לך:

And then the reading comes to the holidays and shabbat which is seemingly totally unrelated (lo kashur) from what we just read.

שמות פרק לד, יח-כה

(יח) אֵת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת אֲשֶׁר צִוִּיתָךְ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב יֵצְאֶת מִמִּצְרָיִם: (יט) כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לִי וְכָל מִקְנֶךָ תִּזְכֹּר פֶּטֶר שׁוֹר וְשֵׂה: (כ) וּפֶטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְּשֵׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וְעַרְפְּתוּ כָּל בְּכוֹר בְּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא יֵרָאוּ פְּנֵי רִיקָם: (כא) שֵׁשֶׁת יָמִים תִּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבֹּת בְּחָרִישׁ וּבִקְצִיר תִּשְׁבֹּת: (כב) וְחַג שְׁבַעַת תִּעֲשֶׂה לָּךְ בְּכוֹרֵי קִצִּיר חֲטִיִּם וְחַג הָאֲסִיף תִּקְוֹפֵת הַשָּׁנָה: (כג) שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה יִרְאֶה כָּל זְכוּרָךְ אֶת פְּנֵי הָאֲדֹן יִקְוֶה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: (כד) כִּי אוֹרִישׁ גּוֹיִם מִפְּנֶיךָ וְהִרְחַבְתִּי אֶת גְּבֻלְךָ וְלֹא יִחַמַּד אִישׁ אֶת אֶרְצְךָ בְּעִלְתָּךְ לִרְאוֹת אֶת פְּנֵי יִקְוֶה אֱלֹהֶיךָ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה: (כה) לֹא תִשְׁחַט עַל חִמְץ דָּם זִבְחִי וְלֹא יִלִּין לִבְקָר זִבַּח חַג הַפֶּסַח:

Now, however, it should be clear how it all fits. The holidays – with Shabbat at their center – are the commemoration and annual reminders that we, the Jewish people, are a special creation with a special mission.

Appropriately, the reading concludes with the mitzvah of Bikkurim and the issur of BBH.

שמות פרק לד, כו

(כו) רֵאשִׁית בְּכוֹרֶיךָ אֲדַמְתָּךְ תָּבִיא בֵּית יִקְוֶה אֱלֹהֶיךָ לֹא תִבְשֹׁל גְּדֵי בַחֲלָב אִמּוֹ: פ

But what do these have to do with all we have discussed? The Kli Yakar explains BIKKURIM teaches that you give certain fruits and not others. Similarly, BBH teaches that God wants us to maintain a clear separation between certain things.

כלי יקר שמות פרק כג פסוק יט

וקרוב לשמוע שמצוה זו היא מענין איסור כלאים וערבוב הכוחות כי ידוע שבשר העובר נולד מן הדם של הנקבה האדום המוליד כל אודם כי משם מקורו, וכן חלב הבהמה גם כן מן הדם מקורו כי הדם נעבר ונעשה חלב, ולפי זה מן דם הבהמה יצא בשר העובר והחלב כי משם יפרדו, ואין נכון לחזור ולערבם על ידי בישול וכן על ידי אכילה כי האכילה היא גם כן בישול באצטומכא, ואי תרו ליה כולא יומא בחלבא לית בה לאו דלא תבשל כי אינן חוזרין אל ערבובם הראשון על ידי שרייה כמו על ידי בישול בקדירה ובישול באצטומכא ודוקא כשאוכל בשר תחילה שאינו מתבשל באצטומכא מהרה עד שיבוא החלב, אבל החלב מתבשל מהרה קודם שיבוא הבשר ואין בו עירוב כל כך על כן אין איסור לאכול אחריו בשר. וטעם עירוב זה שייך בכל בשר בהמה, וגדי בחלב אמו נקט למופת כי בו נמצא בעצם וראשונה עירוב זה:

ובפרשת ראה סמך מצוה זו לאיסורי מאכלות, לומר לך שלא בישול לבד אסרה תורה כי אם גם אכילה, וכאן סמכה [איסור בישול בשר בחלב] למצות ביכורים כי הפירות שנתבכרו ראשונה אין ראוי לערבם עם הפירות שנתבכרו אחר כך כי אם אותן שנתבכרו ראשונה תביא בית ה' אלהיך והמותר יהיה לך, כך אין לערב הדם שנתבשל ראשונה ונתהוה ממנו העובר עם הדם שנתבשל אחר כך ונתהוה ממנו החלב כי אחר שרצה ה' בפירוים אינו רוצה בערבובם:

In the context of our reading, God created the Jewish people to be a special nation, a separate people, to bring the word of God to mankind – see RSRH 33:15-16.

So the Torah reading, in toto, indeed brings home the imperative messages of the day – we are a special people, not FORMED through natural historical processes but uniquely CREATED, to move forward God's creation. It is a creation that is IMPERFECT, indeed as imperfect as the people within it. It is a creation with its origin connected to its goal of perfection via the arduous path of human history. And it remains upon us, the Jewish people, to continuously work on fixing ourselves and all creation, till we reach that day when Hashem Ehad U'shmo Ehad.

I know that many will not agree with me in this assumption, but for me this approach is axiomatic, the truth of the beginning. My sense of "beginning", the primal point, whispers to me that just as the sages of the Talmud and Midrash, and of the Middle Ages, decided that "nature does nothing in vain" (Sab. 77b, Guide III: 25), but that everything in creation has a purpose, and God did not create even the sea worm just so, without purpose, so I feel that there is nothing in Israel's history in vain; and if on the Friday, fifth of Iyyar 5708, God said: "Let there be a State of Israel", His words are not in vain) neither do they meander, far be it as empty souls in the world of waste. The "let there be-tehe" of God is the opposite of tohu-waste! (The Rav Speaks, p. 171).

RSRH: If Israel trifles away the mission for which God made it into a nation, then God has only to turn away His Face, His special particular providence and guidance, and by itself [Israel] falls to ruin in the midst of all the enemy elements which throughout the history of the world have worked against it. ... Its downfall would be merely the result of the given causes in the natural course of events.ⁱⁱ

אם ביטל ישראל את הייעוד, שלשמו ניתנה לו הווייה לאומית, הרי די שה' יסתר את פניו ויסלק את הנהגתו המיוחדת - והוא יאבד מאליו בקרב כל היסודות, הפועלים כנגדו בהיסטוריה העולמית. לא אובדנו, אלא קיומו והמשך קיומו הם נס היסטורי אלוהי. אובדנו הוא תוצאה פשוטה של כל הסיבות, הנתונות בטבע הדברים. "הסר משוכתו" - כדברי ישעיה ה, ה - "והיה לבער": אך יסיר ה' את הגנתו המיוחדת ממנו, והוא יאבד מאליו.

שמות פרק לג, יב-כג

(יב) ויאמר משה אל יקנך ראה אתה אמר אלי העל את העם הזה ואתה לא הודעתני את אשר תשלח עמי ואתה אמרת ודעתיד בשם וגם מצאת חן בעיני: (יג) ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך הודעני נא את דרךך ואת דרךך למען אמצא חן בעיניך וראוה כי עמך הגוי הזה: (יד) ויאמר פני גלכו והנחתי לך: (טו) ויאמר אליו אם אין פניך הלכים אל תעלנו מזה: (טז) ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך הלא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מפל העם אשר על פני האדמה: פ (יז) ויאמר יקנך אל משה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה כי מצאתי חן בעיני ואתך בשם: (יח) ויאמר ה' לא את כבודך: (יט) ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם יקנך לפניך וחסתי את אשר אחו ורחמתי את אשר ארחם: (כ) ויאמר לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי: (כא) ויאמר יקנך הנה מקום אתי ונצבת על הצור: (כב) והיה בעבר כבדי ושמתיד בנקרת הצור ושפתי כפי עליך עד עברי: (כג) וחסרתי את כפי וראיתי את אחרי ופני לא יראו: ס

רש"י הירש שמות פרק לג פסוק טו

(טו - טז) ובמה יודע אפוא וגו'. במלים אלה מנמק משה את בקשתו מה', שלא תופסק מכל וכל הנהגתו את העם בדרך בלתי - אמצעית. רק על - ידי הנהגה בלתי - אמצעית שכזאת, המובדלת ומשוחררת מהקשר הסדר הטבעי של העולם (והרי זה פירוש ונפלינו), יודע לאנושות שמה נשלח על - ידי ה' וישראל מונהג על - ידי ה'. מכאן שהפצת ההכרה באלוהיות שליחותם של משה וישראל בקרב האנושות שמחוץ לישראל - היתה מעצם מטרת בחירתם של משה וישראל. אולם אם אמנם היה זה מעיקר כוונתו של ה', לאמת בקרב האנושות את דבר שליחותם של משה וישראל כשליח ה' וכעם ה', הרי שעתידה האנושות לקבל דבר מידי משה וישראל בשם ה', דבר שעל מוצאו האלוהי תעיד אלוהיות שליחותם. ודבר זה לא יוכל להיות אלא התורה, ולמוצאה האלוהי הבלתי - אמצעי של התורה תערובת הופעתם ההיסטורית של משה וישראל, ואלוהיות הבלתי - אמצעית של שליחותם תוכיח ותאמת את הדבר בעיני העולם. דברי משה כאן מבטאים אפוא את החשיבות ההיסטורית - העולמית של עצמו ושל עמו. לשם מסירת דבר ה' אל האנושות יש צורך בשליח ה' ובעם ה'. ההיסטוריה הישראלית, שבה מתגלה ה', היא הדרך ההכרחית לשתילת התורה, שאותה גילה ה' לאדם, בחיק האנושות.

ⁱ R. Oury Cherki explains that by becoming a nation through the trauma of Egypt, the creation of the Jewish people is unique in the history of the formation of nations (Lessons on the *Kuzari* [Ourim, 2001], p. 97. I wish to acknowledge my son Eitan Navon for this source).

ⁱⁱ R. Hirsch (26:23).